

УДК 347.77

С. Г. ГОРДІЄНКО

Сергій Георгійович Гордієнко, доктор юридичних наук, доцент, професор Київського університету права НАН України

КОНФІДЕНЦІЙНА ІНФОРМАЦІЯ ТА «ТАЄМНИЦІ»: ЇХ СПІВВІДНОШЕННЯ

Спочатку необхідно відзначити, що запропонована до розгляду тематика складна і потребує прискіпливої уваги. Лише співвіднесення між собою теоретичних положень проблеми та предметної практики дасть можливість визначити їх взаємозв'язок та адекватне співвідношення і взаємозв'язок. І лише потім з'явиться реальна можливість приступити до розробки науково-виважених та науково-обґрунтованих навчальних програм з підготовки фахівців, що працюватимуть у сфері захисту інформаційних ресурсів.

У зв'язку з зазначеним, надзвичайно важливою, на наш погляд, вважається проблема визначення та обґрунтування понять, котрі в період з 1991 по 1994 роки закріплені законодавчо: «комерційна таємниця», «ноу-хау», «банківська таємниця», «конфіденційна інформація», «інформація про громадян», «державна таємниця», «лікарська таємниця», «службова таємниця», «адвокатська таємниця», «професійна таємниця», «інформація в автоматизованих системах», «нерозкрита інформація» та інші види «таємниць», котрі за нашою класифікацією є родо-видо-класовими категоріями конфіденційної інформації.

Введення в правовий обіг цих понять здійснювалося, в основному, як копіювання останніх з різних міжнародно-правових та іноземних джерел без належної узгодженості понять між собою, аналізу судової практики, що при практичному застосуванні в Україні виявило недосконалість законодавства як у визначенні видів таємниць, так і засобів їх цивільно-правового, адміністративно-правового та кримінально-правового захисту.

Останнє зумовлює необхідність розвитку і вдосконалення відповідного галузевого законодавства стосовно кожної «таємниці» з визначенням ознак таємності, кола суб'єктів, що мають право на кожну з таємниць, прав та обов'язків осіб, які мають відношення до певних видів таємниць, відповідальності за розголошення інформації, що повідомляється та особливостей захисту для кожного виду таємниць.

Іншим чинником, що визначає необхідність перегляду нормативно-правових актів України стосовно різних видів таємниць є приведення законодавства про інтелектуальну власність у відповідність до міжнародних нормативно-правових актів¹.

Яскравим прикладом викладеного вище є наявність, нарахованих нами серед правових актів вищої юридичної сили 17 документів, що декларують різного роду конфіденційну інформацію та «таємниці»². Останніх можна нарахувати аж 36 різновидів!!!

Приступаючи до обґрунтування своєї гіпотези, ми маємо врахувати визначення задекларовані у нормативно-правових актах та інших виданнях стосовно інформації з різним категоріями обмеження, а саме: таємниця сповіді; особиста, сімейна, професійна, комерційна таємниці; таємниця особистого життя; таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції; комерційна таємниця; ноу-хау; банківська таємниця; конфіденційна інформація; статистична інформація (дані); дані банківської і фінансової статистики, статистики платіжного балансу тощо; конфіденційна статистична інформація; інформація про громадян; державна таємниця; таємна інформація; інформація з обмеженим доступом; лікарська таємниця; службова таємниця; таємниця усиновлення; адвокатська таємниця; професійна таємниця; таємниця страхування; інформація в автоматизованих системах; нерозкрита інформація; не для друку; опублікуванню не підлягає; для службового користування; секретна інформація, персональні дані.

Наявність достатньої для репрезентативності кількості визначень дає нам можливість встановити причинно-наслідкові зв'язки між ними, визначити критерії первинності та вторинності визначень, встановити систему взаємовідносин та взаємозв'язків між ними. Останнє є підставою часткового обґрунтування гіпотези стосовно того, що інформація може бути як відкритою так і з різними ступенями обмеження у її використанні.

На нашу думку, існує загальнодоступна (відкрита) інформація та конфіденційна інформація, про котру йдеться першу чергу у Конституції України.

Підтвердженням цього є положення стосовно співвідношення «таємниці» та конфіденційної інформації: конфіденційна інформація щодо діяльності та фінансового стану страхувальника – клієнта страховика, яка стала відомою йому під час взаємовідносин з клієнтом чи з третіми особами при провадженні діяльності у сфері страхування, розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є таємницею страхування³.

На нашу думку, ідея співвідношення «таємниці» та конфіденційної інформації запозичена з матеріалів розробки конституційних положень нової редакції Конституції і є позитивною.

Актуальними для сьогодення є положення роботи К. І. Беякова та Ю. П. Мірошника⁴. Однак автору досить складно погодитися з класифікацією останніми «таємниць». Адже, поряд з вже ustalеними у чинному законодавстві видами таємниць, автори вводять у наукове поле ряд малозрозумілих з точки зору класифікації таємниць: службова таємниця та військова таємниця.

Однак, з ними слід погодитися, що проблеми правового регулювання інформації з обмеженим доступом – як різновиду інформації та складової національного інформаційного ресурсу – є специфічним напрямом інформаційного права, який, на наш погляд, заслуговує спеціального розгляду.

Ми погоджуємося з тим, що захист інформації з обмеженим доступом значно ускладнюється відсутністю єдиного розуміння понять «інформація з обмеженим доступом», «конфіденційна інформація», «таємна інформація». Оскільки положення з цього приводу містяться переважно в правових актах «неінформаційного» характеру і є доволі суперечливими, для з'ясування суті вищезазначених термінів слід проаналізувати зміст відповідних правових норм.

Відповідно до ст. 28 Закону України «Про інформацію», інформацію поділяють за режимом доступу (на відкриту та інформацію з обмеженим доступом), а остання за своїм правовим режимом поділяється на конфіденційну і таємну (ст. 30).

У подальшому автори виказують свої міркування стосовно недоліків Закону України «Про інформацію». Так, ст. 30 Закону України «Про інформацію» фактично не розмежує конфіденційну та таємну інформацію, що негативно позначається й на інших нормах чинного інформаційного законодавства. При цьому в Україні законодавством передбачено правове регулювання лише державної таємниці.

Закон охороняє як таємну, так і конфіденційну інформацію, тому неможливо говорити про захист першої за допомогою закону, а другої – засобами власника. Разом з тим слід зазначити, що суб'єкти встановлення режиму обмеження доступу для цих категорій інформації різні.

Щодо співвідношення інформації, яка захищається за допомогою законодавства про інтелектуальну власність, та конфіденційної інформації, то воно виглядає наступним чином: конфіденційна інформація не обов'язково є об'єктом інтелектуальної власності, однак інформація, що захищена законодавством про інтелектуальну власність, може бути визнана конфіденційною. Таке визнання і відповідне застосування норм законодавства щодо інформації з обмеженим доступом не є перешкодою до застосування відповідних норм законодавства щодо інтелектуальної власності. В окремих випадках норми законодавства щодо інформації з обмеженим доступом є єдиним правовим засобом захисту вищезазначеної інформації в Україні (наприклад, ноу-хау). Щодо таємної інформації, то норми законодавства стосовно інформації з обмеженим доступом мають перевагу у застосуванні (порівняно з нормами законодавства про інтелектуальну власність).

Чи кожен із видів, зазначеної інформації належить до категорії таємної? Наявність у назві слова «таємниця», вочевидь, не є визначальним моментом для безумовного віднесення зазначених категорій до таємної інформації. Це питання має бути закріпленим у нормах Закону України «Про інформацію».

Таким чином, законодавство у сфері регулювання суспільних відносин, які виникають з приводу інформації з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці, залишається «білою плямою» у правовому полі України. Це зумовлено не лише відсутністю чіткого розмежування конфіденційної та таємної інформації, а й безсистемним та недбалим викладенням положень, які стосуються будь-якої інформації з обмеженим доступом, якщо вона не становить державної таємниці, непридатністю відповідних норм до практичного застосування. Усунення зазначених недоліків є обов'язковою передумовою розвитку інформаційного законодавства України, у тому числі й законодавчих основ системи захисту інформації. Все це зумовлює, як мінімум, продовження роботи над проектом Закону України «Про інформацію з обмеженим доступом, що не становить державної таємниці», розробки та прийняття Кодексу України про інформацію (чи Кодексу, що регулює суспільні інформаційні відносини)⁵.

Вихід українських організацій, підприємств та комерційних структур з різною формою власності на зовнішній ринок, надання їм більшої самостійності, створення спільних, із залученням іноземного капіталу, підприємств, розвиток конкуренції зумовили актуальність проблем захисту комерційної таємниці та конфіденційної інформації, що становить власність держави, які є найбільш поширеними видами закритої інформації, що циркулює в різних суб'єктів господарювання.

Це зумовлює поділ інформації на відкриту та інформацію з обмеженим доступом. Отже, за критерієм правового режиму і комерційна таємниця, і конфіденційна інформація, що є власністю держави, – це види конфіденційної інформації⁶.

Дещо по-іншому обґрунтовує розмежування конфіденційної інформації, що є власністю держави, від інших видів конфіденційної інформації Р. М. Кравченко.

На його думку, основними рисами притаманними всім видам конфіденційної інформації, яка є власністю держави є наступні: конфіденційна інформація має самостійну дійсну чи потенційну цінність внаслідок того, що не є загальновідомою чи доступною іншим особам; конфіденційна інформація знаходить ся у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб. Віднесення інформації до категорії конфіденційної є реалізацією повноважень власника; фізичні і юридичні особи встановлюють конкретні умови поширення конфіденційної інформації; несанкціоноване поширення конфіденційної інформації може завдати шкоди інтересам окремих фізичних чи юридичних осіб; конфіденційна інформація – це відомості професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого характеру; до конфіденційної інформації, що є власністю держави.

Окремі дослідники для визначення конфіденційної інформації, що є власністю держави, навіть використовують поняття «маленької державної таємниці».

Стосовно конфіденційної інформації, яка є власністю держави, то обмеження щодо віднесення до неї відомостей мають загальний характер і стосуються заборони засекречування будь-яких відомостей, якщо цим звужуються зміст і обсяг конституційних прав і свобод людини і громадянина, завдаватиметься шкода здоров'ю та безпеці населення.

Сьогодні в Україні, як і в інших країнах світу, в процесі підприємницької діяльності, при створенні нових технологій, в результаті інтелектуальної праці, виникають насичені найрізноманітнішими відомостями інформаційні об'єкти, що мають комерційну цінність. При цьому, чим більше інформації залучається в комерційний обіг, тим більше виникає потреба в захисті інтересів власників комерційної таємниці. За підрахунками американських фахівців, втрата 20 % інформації, що становить комерційну таємницю, веде до розорення фірми (організації) протягом місяця в 60 випадках із 100⁷.

Необхідно визнати, що в країнах світу, де використовуються інформаційні об'єкти, які представляють комерційну цінність, немає єдиного підходу до визначення поняття такої інформації. Застосовуються різні визначення: «ділові секрети», «виробничі секрети», «торгівельні секрети», «конфіденційна інформація», «комерційна таємниця» тощо⁸.

З правової точки зору, комерційну таємницю часто пов'язують з засобами захисту від неякісної конкуренції в межах реалізації права на інтелектуальну власність⁹.

Що стосується використання понять «ділові секрети», «виробничі секрети», «торгівельні секрети» тощо, в Україні законодавцем визначено, що всі ці види секретів можна об'єднати в один узагальнюючий термін – комерційна таємниця, що і знайшло своє закріплення на законодавчому рівні (ст. 155 Господарського Кодексу України).

Таким чином, комерційну таємницю, в залежності від змісту відомостей, які вона містить, можна розглядати як конфіденційну інформацію, так і іншу передбачену законодавством таємницю, крім державної таємниці.

Склад і обсяг відомостей, що становлять комерційну таємницю, визначаються суб'єктом господарювання відповідно до законодавства¹⁰.

Відомості, які можуть бути віднесені до комерційної таємниці, наприклад підприємства, повинні мати такі ознаки: не містити державної таємниці; не наносити шкоди інтересам суспільства; відноситись до виробничої діяльності підприємства; мати дієву або потенційну комерційну цінність та створювати переваги в конкурентній боротьбі; мати обмеження в доступі тощо.

Слід підкреслити, що на відміну від відомих, традиційних для права об'єктів, інформація, зокрема що становить комерційну таємницю, характеризується специфічними особливостями та юридичними властивостями: інформація при включенні в обіг відокремлюється від автора або власника, опрідметнюється у вигляді символів та знаків і внаслідок цього існує окремо та незалежно від автора або власника; після передачі інформації від одного суб'єкта до іншого інформація одночасно може належати двом учасникам інформаційних відносин; полягає в єдності інформації та матеріального носія, на якому закріплюється інформація.

Умовно виділяють два види охорони інформації, що використовуються в підприємницькій діяльності, тобто два види інформаційної безпеки: пасивну й активну.

Пасивна охорона характеризується тим, що власник інформації надає їй режим відкритості, доступності для всіх зацікавлених осіб, але ці особи не можуть використовувати її в комерційних цілях.

Активна охорона інформації, пов'язана з тим, що власник встановлює певний режим доступу.

Підсумовуючи викладене, необхідно зауважити, що коли інформація стає об'єктом власності, виникають питання щодо правомірності її використання. Як підкреслюють деякі науковці¹¹, інформація – це об'єкт який не споживається і, який можливо продати безліч разів. Небезпека цього очевидна, адже монополія – це не тільки право дозволяти за гроші, але й забороняти з примхи¹².

Одночасно виникає проблема забезпечення схоронності конфіденційної інформації, і, зокрема, комерційної, податкової й банківської таємниці, при проведенні різних заходів, спрямованих на протидію відмиванню «брудних» доходів.

Сьогодні, відносини, що виникають між власником (іншим законним власником) інформації, що становить комерційну, податкову або банківську таємницю, і державними органами й посадовими особами із приводу надання таких відомостей, регулюються великою кількістю різних нормативно-правових актів. Однак, потрібно відзначити, що деякі з чинних законодавчих актів містять ряд суперечливих положень, що утрудняють на практиці порядок надання вищевказаних відомостей.

Співробітники різних органів, що здійснюють протидію відмиванню злочинних доходів, є носіями цінної інформації, що, у свою чергу, робить їх об'єктом пильної уваги з боку тих, хто таку інформацію прагне незаконно одержати (наприклад, представники організованої злочинності, несумлінні конкуренти).

Так, на думку деяких дослідників організованої злочинності, «якщо раніше посадові особи передавали злочинцям в основному інформацію, що стосується розвідувальної або контррозвідувальної діяльності, то в нинішніх умовах стало спостерігатися надання підприємцям конфіденційної інформації про інші структури в бізнесі». Хотілося б у цьому зв'язку привести слова директора Московського дослідницького центру із проблем транснаціональної організованої злочинності й корупції професора В. В. Лунєєва: «Державному чиновникові немає потреби виходити із дрюком на велику дорогу, він тисячократно може збагатитися від продажу конфіденційної інформації»¹³. Все це свідчить про необхідність вжиття адекватних заходів, що попереджають незаконне розголошення або використання відомостей, що становлять комерційну, банківську або податкову таємницю.

Вказане дає підстави зробити висновок стосовно необхідності категорювання інформації на загальнодоступну та інформацію з обмеженнями в доступі: державна, службова, комерційна, банківська, усиновлення, лікарська, адвокатська, військова, промислова, корпоративна таємниця, персональні дані тощо – конфіденційна інформація, що потребує чіткого законодавчого врегулювання її правового статусу у подальшому.

Таким чином, позиція законодавця у ряді випадків стосовно наявності інформації відкритої і конфіденційної є справедливою, однак досить невизначеною на законодавчому рівні.

Раніше нами було зроблено також висновок стосовно існування великої кількості визначень інформації, яке обумовлене складністю, специфічністю і різноманіттям підходів до тлумачення сутності цієї філософської категорії лише з-за елементарного змішання повсякденних, наукових і побутових визначень. Додамо, що інформація як товар, разом з визначеннями грифів обмеження має реальну вартість. І чим вище гриф обмеження доступу – тим цінніша інформація. Цьому є підтвердження стосовно всіх без виключення справ на державну зраду та шпигунство у всіх без виключення країнах світу.

Саме змістовна, ціннісна сторона інформації дозволила об'єднати поняття «знання» і «інформація» у нове єдине фундаментальне поняття «інформаційний ресурс»¹⁴.

Відповідальність за порушення законодавства про інформацію тягне за собою дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з законодавством України¹⁵.

Як на нас, то найбільш послідовними у цьому плані є Кримінальний та Цивільний Кодекси України відповідно, але знову також з певними протиріччями та неузгодженостями.

Відповідальність за захист відомостей з різними грифами обмеження передбачена статтями Кримінального Кодексу: 111, 114, 145, 163, 176, 177, 231, 232¹⁶, 328, 329, 330, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 422, 423, 424, 425 та 426¹⁷, статтями 506-508 Цивільного Кодексу¹⁸.

Тепер є доцільним сказати, що таким же чином, а саме – безсистемно, врегульовані порядок розробки інформації, документів, їх використання, передачі тощо на рівні відомчих розпорядчих документів¹⁹.

¹ *Капіца Ю. М.* Наближення законодавства України до законодавства ЄС відповідно до Угоди про партнерство та співробітництво між Європейським Союзом та Україною: цілі та методи // Український правовий часопис. – № 2 – 1998. – С. 18–26; *Право інтелектуальної власності Європейського Союзу та законодавство України / За ред. Ю. М. Капіци: кол. авторів: Ю. М. Капіца, С. К. Ступак, В. П. Воробйов та ін.* – К.: Видавничий дім «Слово»: 2006. – 1104 с.; *Agreement on Trade Related aspects of intellectual property // The Result of the Uruguay Round of Multilateral of Trade Negotiations. The Legal Texts.WTO.* – 1995.

² Конституція України // *Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 1996, № 30, ст. 141; Цивільний кодекс України (Цивільний кодекс України набирає чинності з 1 січня 2004 року див. Прикінцеві та перехідні положення) (Щодо змін див. Закон № 980-IV (980-15) від 19.06.2003 – набирає чинності з 01.01.2004); Кодекс про шлюб та сім'ю України (Кодекс втрачає чинність з 01.01.2004 року; розділ V «Акти громадянського стану» зберігає свою чинність у частині, що не суперечить цьому Кодексу, до прийняття спеціального закону на підставі Сімейного Кодексу № 2947-III (2947-14) від 10.01.2002, ВВР, 2002, № 21–22, ст. 135); п. 4 ст. 7 Сімейного кодексу України // *Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 2002, № 21–22, ст. 135; *Закони України: «Про свободу совісті та релігійні організації» // Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 1991, № 25, ст. 283, «Про підприємства в Україні» від 27.03.91 № 887-12 // *Відомості Верховної Ради України.* – 1991. – № 24, Ст. 272, «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.91 № 1561-XII // *Відомості Верховної Ради України.* – 1991. – № 47. – Ст. 647, «Про оподаткування прибутку підприємств» // *Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 1995, № 4, ст. 28, «Про банки та банківську діяльність» від 20.03.91 № 872-12 // *Відомості Верховної Ради України.* – 1991. – № 25, Ст. 281, «Про інформацію» від 2.10.92 № 2657-12 // *Відомості Верховної Ради України.* – 1992. – № 48, Ст. 650, «Основи законодавства України про охорону здоров'я» від 19.11.92 № 2801-12 // *Відомості Верховної Ради України.* – 1992. – № 4, Ст. 19, «Про державну податкову службу в Україні» від 24.12.93 // *Відомості Верховної Ради України.* – 1994. – № 15. – Ст. 84, «Про адвокатуру» від 19.12.92 № 2887-12 // *Відомості Верховної Ради України.* – 1993. – № 9. – Ст. 62, «Про Рахункову палату» від 11.07.96 № 315/96 – ВР // *Відомості Верховної Ради України.* – 1996. – № 43. – Ст. 212, «Про страхування» // *Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 1996. – № 18. – Ст. 78, «Про захист інформації в автоматизованих системах» від 05.07.94 № 80-94 ВР // *Відомості Верховної Ради України.* – 1994. – № 31. – Ст. 286, «Про страхування» // *Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 1996. – № 18. – Ст. 78, «Про державну таємницю» // *Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 1994. – № 16. – Ст. 93, «Про захист персональних даних» від 1 червня 2010 р. № 2297-VI.

³ Закон України «Про страхування» // *Відомості Верховної Ради (ВВР).* – 1996. – № 18. – Ст. 78.

⁴ *Беляков К. І., Мірошник Ю. П.* Проблеми законодавчого регулювання у сфері користування інформацією з обмеженим доступом в Україні // *Стратегічна панорама.* – К., 2004. – № 3. – 204 с. – С. 171–177.

⁵ Там само.

⁶ Сляднева А. Определение понятия коммерческой тайны субъекта хозяйствования // Підприємництво, господарство і право – 2004. – № 9. – С. 40–44.

⁷ Сафаралієв Г. К., Бердашкєвич А. П. Анализ правовой концепции режима коммерческой тайны / «АКДИ Экономика и жизнь». – М., 2004.

⁸ Клименко П. М. Інформація як об'єкт інтелектуальної власності, що потребує охорони // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України: Зб. матеріалів наук.-практ. конф., Київ, 16–17 травня 2001 року. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – С. 283–289.

⁹ Андросюк Г. А., Крайнев П. П. Экономическая безопасность предприятия: защита коммерческой тайны. – Монография. – К.: Издательский Дом «Ин Юре», 2000. – 400 с.

¹⁰ Постанова Кабінету Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці».

¹¹ Андросюк Г. А., Крайнев П. П. Вказана праця.

¹² Князєв С. Комерційна таємниця в Україні: особливості організаційно-правового впровадження. <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2305>

¹³ Кадовик Е., Клебанов Л. Коммерческая тайна и преступные доходы / Всероссийская конференция «Информационная безопасность России в условиях глобального информационного общества», М., 24 июня 2002 г. <http://www.security.ukrnet.net/modules/sections/index.php?op=viewarticle&artid=526>

¹⁴ Новейший философский словарь: 2-е изд., переработ. и дополн.– Мн.: Интерпрессервис; Книжный Дом. 2001. – 1280 с. – (Мир энциклопедий). – С. 432–434.

¹⁵ Ст. 47 Закону України «Про державну таємницю» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 1994. – № 16. – Ст. 93).

¹⁶ Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять банківську таємницю, та за розголошення банківської таємниці» № 2252-IV від 16 грудня 2004 року вносяться зміни до статей 231 Незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну таємницю та 232 Розголошення комерційної таємниці Кримінального кодексу України.

¹⁷ Кримінальний Кодекс України Відомості Верховної Ради (ВВР), 2001. – № 25–26. – Ст. 131.

¹⁸ Ст. 506–508 глави 46 Право інтелектуальної власності на комерційну таємницю Цивільного кодексу України (Цивільний кодекс України набирає чинності з 1 січня 2004 року див. Прикінцеві та перехідні положення) (Щодо змін див. Закон № 980-IV (980-15) від 19.06.2003 – набирає чинності з 01.01.2004).

¹⁹ Постанова Кабінету Міністрів від 8 червня 1993 р. № 430 «Про затвердження колегії Державного комітету по охороні державних таємниць у пресі та інших засобах масової інформації»; Постанова Кабінету Міністрів від 12 липня 1999 р. № 1228 «Про надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності повноважень на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю»; Постанова Кабінету Міністрів від 16 листопада 1994 р. № 779 «Про встановлення письмової форми трудових договорів з працівниками, діяльність яких пов'язана з державною таємницею»; Постанова Кабінету Міністрів від 11 жовтня 2002 р. № 1511 «Про внесення змін до Положення про порядок надання суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності повноважень на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю»; Постанова Кабінету Міністрів від 29 листопада 2001 р. № 1601 «Про затвердження положень з питань державної таємниці та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України»; Постанова Кабінету Міністрів від 9 серпня 1993 р. № 611 «Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці»; Розпорядження Кабінету Міністрів від 15 жовтня 2003 р. № 625-р «Про заходи щодо вдосконалення системи охорони державної таємниці»; Наказ Державного комітету з питань державних секретів від 08.12.94 № 44 «Про затвердження Типової форми трудового договору з працівником, діяльність якого пов'язана з державною таємницею, та Зобов'язання громадянина України у зв'язку з допуском до державної таємниці»; Наказ державної служби експортного контролю від 08.07.2005 № 193 «Про затвердження Інструкції про порядок заповнення заяви про отримання (продовження терміну дії) повноважень на право здійснення експорту, імпорту товарів військового призначення та товарів, які містять відомості, що становлять державну таємницю»; Наказ Департаменту спеціальних телекомунікацій систем та захисту інформації Служби безпеки України від 30.11.99 № 53 «Про затвердження Положення про порядок розроблення, виготовлення та експлуатації засобів криптографічного захисту конфіденційної інформації»; Наказ Міністерства транспорту України від 10.02.2003 № 86 «Про затвердження Посібника керівникам підприємств, установ, організацій Міністерства транспорту України з організації роботи та здійснення повноважень з забезпечення охорони державної таємниці»; Наказ Міністерства юстиції від 23.03.2000 № 10/5а «Про затвердження Порядку здійснення державною виконавчою службою України виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб) стосовно підприємств, установ, організацій, діяльність яких пов'язана з державною таємницею»; Наказ Державної податкової адміністрації України від 29.08.2002 № 400 «Щодо затвердження Положення про забезпечення охорони державної таємниці під час здійснення контрольно-ревізійних функцій органами державної податкової служби України»; Наказ Служби безпеки України від 12.08.2005 № 440 «Про затвердження Зводу відомостей, що становлять державну таємницю»; Наказ Фонду державного майна України, Служби безпеки України від 27.10.2005 № 2846/562 «Про Порядок виконання заходів, спрямованих на погодження проектів планів приватизації державного майна підприємств (планів розміщення акцій відкритих акціонерних товариств), які провадять діяльність, пов'язану з державною таємницею» тощо.

Резюме

Гордієнко С. Г. Конфіденційна інформація та «таємниці»: їх співвідношення.

Відповідно до необхідності розвитку і вдосконалення «інформаційного» законодавства стосовно різновидів «таємниць» з визначенням якісних ознак таємності, кола суб'єктів, що мають право на кожному з таємниць, прав та обов'язків осіб, які мають відношення до конкретних видів таємниць, відповідальності за розголошення інформації та

особливостей захисту для кожного виду таємниць пропонується алгоритм визначення сутності різновидів таємниць та класифікації конфіденційної інформації і їх співвідношення між собою.

Ключові слова: інформація; відкрита інформація, інформація з обмеженнями у доступі; класифікація; знання; рід, вид, клас; співвідношення.

Резюме

Гордиенко С. Г. Конфиденциальная информация и «тайны»: их соотношение.

Согласно необходимости развития и усовершенствование «информационного» законодательства относительно разновидностей «тайн» с определением качественных признаков секретности, круга субъектов, которые имеют право на каждую из тайн, прав и обязанностей лиц, которые имеют отношение к конкретным видам тайн, ответственности за разглашения информации и особенностей защиты для каждого вида тайн предлагается алгоритм определения сущности разновидностей тайн и классификации конфиденциальной информации и их соотношение между собой.

Ключевые слова: информация; открытая информация, информация с ограничениями в доступе; классификация; знание; род, вид, класс; соотношение.

Summary

Gordienko S. Of confidential information and the «mystery»: of their correlation.

Is considered an important problem definition, justification and the same application at the legislative level concepts: «trade secret», «know-how», «bank secrecy», «confidential information», «information on citizens», the «State secret», «medical mystery», «business secret», «secret of law», «professional secrecy», «the information in the automated systems» «unrevealed info» and other types of «secrets», which according to our classification is rodo-colourful-class categories of confidential information.

Keywords: information; the opened information, information with limitations in access; classification; knowledge; family, kind, class; correlation.

Отримано 18.11.2013

УДК 347.783.54: 347.788.5

О. О. КУЛІНІЧ

Ольга Олексіївна Кулініч, кандидат юридичних наук, доцент, докторант Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗАСТОСУВАННЯ ВИБАЧЕННЯ ЯК СПОСОБУ ЗАХИСТУ ПРАВ ПРИ НЕПРАВОМІРНОМУ ВИКОРИСТАННІ ФОТОГРАФІЧНОГО ТВОРУ: ОГЛЯД СУДОВОЇ ПРАКТИКИ

При порушенні прав та інтересів фізичних осіб одним з актуальних питань є вибір ефективних способів захисту. Статтею 16 Цивільного кодексу України¹ (далі – ЦК України) визначено загальний перелік способів захисту цивільних прав та інтересів при зверненні до суду за захистом. Цей перелік не є вичерпним, тому суд може застосувати й інші способи, встановлені договором або законом. Наприклад, ст. 277 ЦК України передбачено можливість спростування поширеної недостовірної інформації, у ст. 432 ЦК України закріплено способи захисту, що застосовуються при порушенні прав інтелектуальної власності. При виборі конкретного способу слід посилаючись на можливість його застосування, що регламентується законом або договором. Звернення до матеріалів судової практики обумовлює певний інтерес до неодноразового застосування в якості способу захисту особистих немайнових прав фізичних осіб покладення обов'язку припинення вибачень. Викликає питання позиція суду щодо правомірності й можливості застосування його в примусовому порядку.

У науковій літературі приділялася певна увага дослідженню обов'язку вибачитися як способу захисту у зв'язку з порушенням честі, гідності, ділової репутації, а також втручанням у приватне життя. Серед інших слід зазначити праці А. Л. Анісімова, А. В. Белявського, І. В. Вороб'їова, М. Д. Добрієва, К. Г. Дюбко, Н. С. Ізмайлової, О. Е. Чорновол. Незважаючи на неабиякий інтерес до зазначеної тематики, єдиного підходу до визначення природи вибачення, можливості його застосування як способу захисту у науковій літературі вироблено не було. Становить інтерес позиція суду при розгляді вимог про зобов'язання вибачитися перед особою, права та інтереси якої було порушено.

Завданням даної статті є дослідження матеріалів судової практики у справах, пов'язаних з неправомірним використанням фотографічних творів, де серед інших вимог висувалася вимога принести вибачення.

Відповідно до ст. 19 Конституції України² правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, коли ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Частина перша ст. 34 Основного